

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Vyhlásením navrhovaných prírodných rezervácií so zjednocujúcim označením Pralesy Slovenska sa za chránené územia vyhlásia doteraz nedostatočne chránené pralesy a prírodné lesy Slovenska spolu na 76 lokalitách v rôznych častiach Slovenska s celkovou výmerou 6 462,42 ha (prehľadná mapa je v závere všeobecnej časti dôvodovej správy). Spoločným predmetom ochrany navrhovaných prírodných rezervácií sú prírodné procesy prebiehajúce v lesných biotopoch európskeho a národného významu. Na celom území Pralesov Slovenska bude platiť 5. stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).

Pozemky navrhovaných prírodných rezervácií sú vo vlastníctve štátu, a s výnimkou 2 ha, v správe štátneho podniku LESY SR. Pralesy Slovenska sa prekrývajú s národnými parkami vrátane ich ochranných pásiem a s chránenými krajinnými oblasťami (cca 86 % prekryv), s chránenými vtáčimi územiami (cca 86 % prekryv) a s územiami európskeho významu (cca 93 % prekryv). Len 2 % lesných pozemkov tvoria hospodárske lesy (ostatné sú ochrannými lesmi, resp. lesmi osobitného určenia).

Vyhlásenie navrhovaných prírodných rezervácií bude významným krokom pre plnenie programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky týkajúce sa povinnej certifikácie Forest Stewardship Council, tzv. FCS v štátnych lesoch, kde vyhlásenie aspoň 5 % spravovaných lesov za bezzásahové územie je jedným z kritérií pre získanie takéhoto certifikátu konkrétnym subjektom.

Vyhlásenie navrhovaných prírodných rezervácií prispeje aj k zlepšeniu ochrany biotopov hlucháňa hôrneho, nakoľko tieto tvoria 33 % celkovej výmery navrhovaných prírodných rezervácií. V tejto veci podala Európska komisia žalobu proti Slovenskej republike na Súdny dvor (prípád C-661/20 Európska komisia proti Slovenskej republike).

Vyhlásenie navrhovaných prírodných rezervácií je v súlade s cieľmi definovanými v „Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 - priniesť prírodu späť do našich životov“, ktorá reaguje na skutočnosť, že strata biodiverzity a kolaps ekosystémov je spolu so zmenou klímy jedným z najväčších hrozieb, ktorým ľudstvo čelí. Uvedená stratégia bude tiež predstavovať ústredný prvok plánu obnovy EÚ a tvorí neoddeliteľnú súčasť Európskej zelenej dohody. EÚ si týmto stanovuje cieľ pre prísnu ochranu 10 % území v oblastiach s výskytom zostávajúcich primárnych a starých lesov.

Po vyhlásení navrhovaných prírodných rezervácií bude v každej z nich platiť piaty stupeň ochrany podľa § 16 zákona. Vo výnimočných a odôvodnených prípadoch bude môcť orgán ochrany prírody, na základe odborného stanoviska odbornej organizácie ochrany prírody, udeliť výnimku na činnosti, ktoré boli identifikované v procese prípravy zámeru vyhlásiť Pralesy Slovenska ako činnosti v prospech predmetu ochrany, resp. činnosti, ktoré nie sú v rozpore s cieľmi ochrany

prírody a ktoré budú posúdené individuálne pre každú lokalitu.

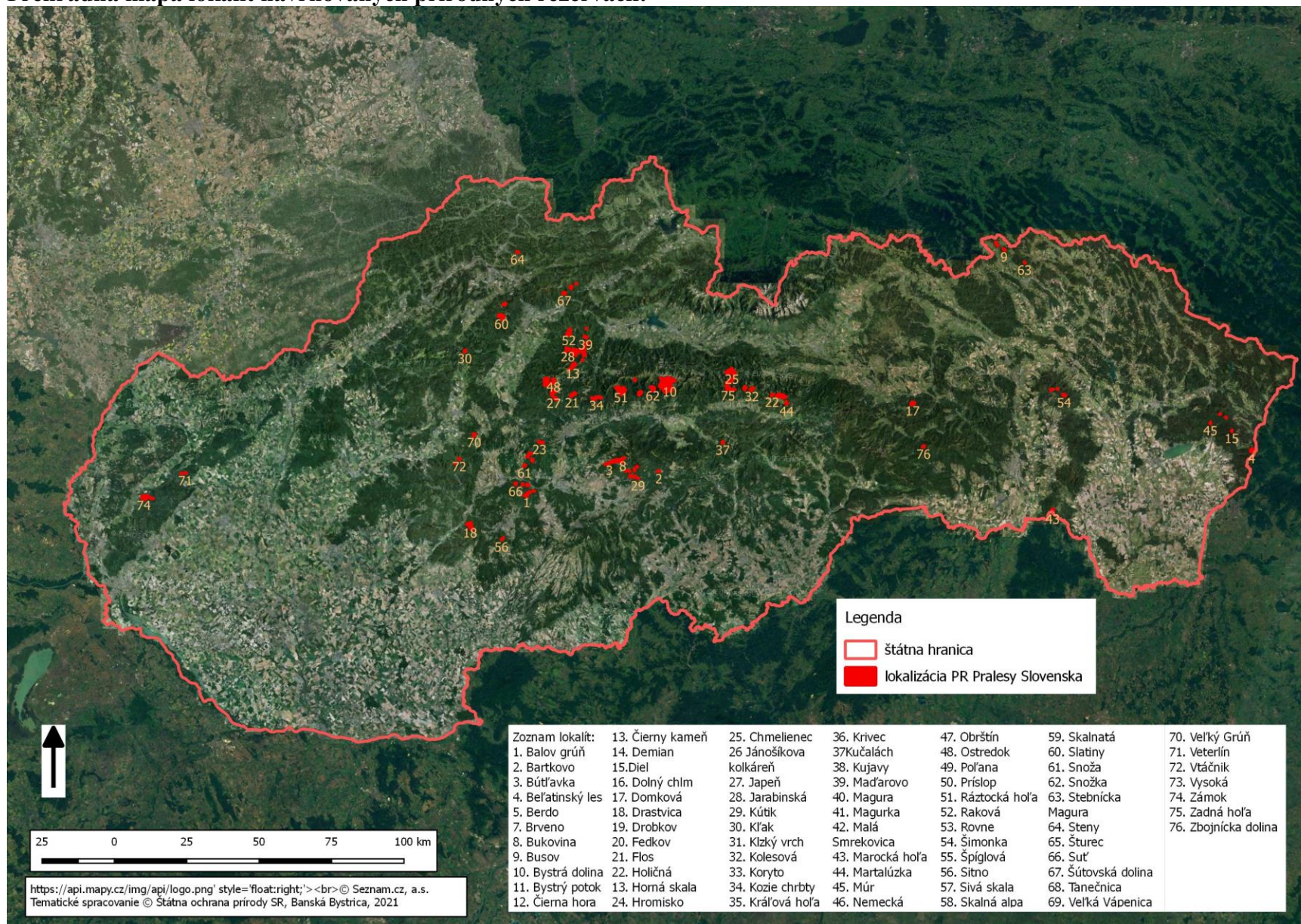
Proces prerokovania zámeru vyhlásiť niektoré prírodné rezervácie ako Pralesy Slovenska začal v septembri 2020, po dohode na úrovni rezortov životného prostredia a pôdohospodárstva. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) listom z 25. augusta 2020 poverilo 7 dotknutých okresných úradov v sídle kraja (OÚ) oznámením zámeru jednotlivých 76 lokalít a poskytlo súčinnosť pri príprave týchto zámerov. OÚ a dotknuté obce o zámere informovali verejnosť vo svojich územných obvodoch vyvesením na úradnej tabuli. Zámer v mesiaci september 2020 zverejnilo šesť OÚ, pričom OÚ Banská Bystrica začal so zverejňovaním v októbri 2020. Lehota 30 dní na vyjadrenie pripomienok podľa § 50 zákona pre posledné zverejnené zábery uplynula v januári 2021. Na šesť OÚ bolo doručených 28 pripomienok, na OÚ Banská Bystrica až 108 pripomienok. Vyhodnotenie podaných pripomienok zabezpečilo MŽP SR a Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) v spolupráci s Občianskym združením (OZ) Prales.

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa vyhlasujú niektoré prírodné rezervácie ako Pralesy Slovenska (ďalej len „návrh nariadenia vlády“), bude mať negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, ktorý je rozpočtovo zabezpečený. Predpokladaná výška ročnej finančnej náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania štátneho podniku LESY SR je 535 540,7 EUR/ha ročne pre celé územie prírodných rezervácií. Predpokladané sú aj jednorazové výdavky na označenie prírodnej rezervácie podľa zákona a vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 170/2021 Z. z.“).

Návrh nariadenia vlády predpokladá negatívne a aj pozitívne vplyvy na podnikateľské prostredie, je bez vplyvov na sociálne prostredie, na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, informatizáciu spoločnosti a služby verejnej správy pre občana. Bude mať pozitívny vplyv na životné prostredie.

Návrh nariadenia vlády je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Prehľadná mapa lokalít navrhovaných prírodných rezervácií:

B. Osobitná časť

K § 1 a prílohe č. 1

Za prírodné rezervácie sa vyhlasujú lokality uvedené v prílohe k návrhu nariadenia vlády. Celkovo 76 prírodných rezervácií sa nachádza v Bratislavskom kraji, v Banskobystrickom kraji, v Košickom kraji, v Prešovskom kraji, v Trenčianskom kraji, v Trnavskom kraji a Žilinskom kraji. Zoznam lokalít prírodných rezervácií spolu s vymedzením hraníc jednotlivých lokalít a predmetov ochrany prírodných rezervácií sú uvedené v prílohe č. 1 k návrhu nariadenia vlády.

Územia lokalít jednotlivých prírodných rezervácií sa vymedzujú prostredníctvom príslušného okresu a katastrálneho územia, ďalej sa uvádza, kde je možné nájsť podklady, v ktorých sú zakreslené hranice prírodných rezervácií. Technickým podkladom na zápis priebehu hraníc každej prírodnej rezervácie do katastra nehnuteľností je zjednodušený operát geometrického plánu. Pre potreby praxe budú grafické podklady, v ktorých sú zakreslené hranice prírodných rezervácií uložené podľa miestnej príslušnosti na Okresnom úrade Banská Bystrica, Okresnom úrade Banská Štiavnica, Okresnom úrade Bardejov, Okresnom úrade Brezno, Okresnom úrade Detva, Okresnom úrade Dolný Kubín, Okresnom úrade Gelnica, Okresnom úrade Košice - okolie, Okresnom úrade Kysucké Nové Mesto, Okresnom úrade Liptovský Mikuláš, Okresnom úrade Malacky, Okresnom úrade Martin, Okresnom úrade Michalovce, Okresnom úrade Poprad, Okresnom úrade Prešov, Okresnom úrade Prievidza, Okresnom úrade Rimavská Sobota, Okresnom úrade Ružomberok, Okresnom úrade Sobrance, Okresnom úrade Spišská Nová Ves, Okresnom úrade Trnava, Okresnom úrade Vranov nad Topľou, Okresnom úrade Zvolen, Okresnom úrade Žarnovica, Okresnom úrade Žiar nad Hronom a Okresnom úrade Žilina. Ďalším zdrojom informácií o jednotlivých prírodných rezerváciách a o vymedzení ich hraníc je Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny (ďalej len „štátny zoznam“), do ktorého sa podľa § 51 ods. 4 zákona zapisujú prírodné rezervácie po vyhlásení ich ochrany. Štátny zoznam, ako aj výpisy z neho, sú verejnosti prístupné a sú uložené na príslušných orgánoch ochrany prírody. Zdrojom informácií je aj kataster nehnuteľností, keďže chránené územia sú predmetom evidencie katastra nehnuteľností. Podľa § 51 ods. 5 zákona okresný úrad na základe podkladov predložených MŽP SR vyznačí každé chránené územie v katastri nehnuteľností po jeho zápise do štátneho zoznamu. V katastri nehnuteľností budú územia prírodných rezervácií evidované jednak v súbore geodetických informácií (zobrazením hranice, pričom platí, že vyznačením hranice sa nevytvára nová parcela), ako aj v súbore popisných informácií [kódom druhu chránenej nehnuteľnosti „104 Prírodná rezervácia (národná prírodná rezervácia)“]. Hranice jednotlivých prírodných rezervácií sú vymedzené v prílohe č. 1 zoznamami parciel a mapami jednotlivých lokalít prírodných rezervácií. Ciele starostlivosti o prírodné rezervácie, opatrenia na ich dosiahnutie a zásady využívania území upravuje program starostlivosti o chránené územie podľa § 54 ods. 5 zákona.

K § 2

Upravujú sa účel a predmet ochrany prírodných rezervácií. Účelom ich vyhlásenia je zabezpečenie ochrany prirodzených procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev nachádzajúcich sa na ich územiach, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetov ich ochrany, ktorými sú biotopy európskeho a národného významu uvedené v prílohe

k návrhu nariadenia vlády.

Podľa § 2 ods. 2 písm. t) zákona prioritný biotop je biotop európskeho významu, ktorého ochrana má zvláštny význam vzhľadom na podiel jeho prirodzeného výskytu v Európe. Prioritný biotop je označovaný symbolom *. Biotopy európskeho a národného významu sú označené v súlade s prílohou č. 1 k vyhláske č. 170/2021 Z. z.

K § 3

Na územiach prírodných rezervácií platí piaty stupeň ochrany podľa § 16 zákona. V odôvodnených prípadoch podľa § 29 ods. 4 písm. e) zákona a na základe stanoviska odbornej organizácie ochrany prírody môže orgán ochrany prírody povoliť výnimku z územnej ochrany podľa § 16 zákona, ak je požadovaná činnosť v záujme ochrany prírody a krajiny a zároveň významne neovplyvní stav predmetu ochrany z hľadiska cieľov jeho ochrany. Podľa zásady hospodárnosti a rýchlosti správneho konania môže správca požiadať o povolenie výnimky z územnej ochrany na výkon viacerých zakázaných činností vo vzťahu ku všetkým, prípadne k niekoľkým vybraným územiám patriacim do PR. Podľa § 83 ods. 1 zákona, ak sa na vykonanie činnosti vyžaduje viac povolení alebo rozhodnutí podľa zákona, o veci rozhodne v jednom konaní vecne príslušný, kompetenčne najvyšší orgán ochrany prírody, ktorým je podľa § 67 písm. h) zákona okresný úrad v sídle kraja. Miestna príslušnosť sa určí podľa § 7 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov. Podľa Čl. 1 § 2 ods. 1 písm. d) zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov MŽP SR rozhodne o prípadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu okresného úradu v sídle kraja. Výnimku možno udeliť na nasledujúce činnosti:

1.) V prevažnej väčšine lokalít zahrnutých do prírodných rezervácií sa nachádzajú aj neznačené chodníky zakreslené v lesníckych porastových mapách využívané užívateľmi pozemkov, ale aj ďalšími subjektmi pri výkone svojej činnosti (napr. Horskou záchrannou službou, pracovníkmi ŠOP SR pri kontrolách územia). V prípade týchto chodníkov je možné za činnosť, ktorá nie je v rozpore so záujmami ochrany prírody a predmetom ochrany navrhovanej prírodnej rezervácie, a ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie ich prechodnosti, považovať prepíľovanie stromov padnutých na teleso chodníka, orez konárov zasahujúcich do profilu chodníka, výrub náletu drevín a vyžínanie v telese chodníka, ručná údržba priečneho profilu telesa chodníka, vyrezávanie stupov (zásekov na bezpečný prechod) na stromoch spadnutých do telesa chodníka; v prípade existujúcich značených turistických chodníkov aj spíľovanie odumretých stromov ohrozujúcich svojím pádom osoby pohybujúce sa na značenom turistickom chodníku. Spílené stromy budú následne odsunuté do porastu a ponechané na prirodzený rozklad. Udelenie výnimky pre vyššie uvedenú činnosť je možné podľa § 29 ods. 4 písm. e) zákona a dotýka sa predovšetkým lokalít prírodných rezervácií Balov grúň, Bartkovo, Brdo, Bútľavka, Bystrá dolina, Bystrý potok, Čierna hora, Čierny Kameň, Demian, Dolný Chlm, Drastvica, Drobkov, Holíčná, Horná skala, Hromisko, Chmelinec, Japeň, Jarabinská, Klzký vrch, Kolesová, Koryto, Kozie chrby, Kráľova hoľa, Kujavy, Magura, Magurka, Marocká hoľa, Múr, Nemecká, Obrštín, Ostredok, Poľana, Raková, Rástocká hoľa, Sitno, Skalná Alpa, Skalnatá, Slačiny, Snoža, Suť, Šimonka, Špiglová, Štúvská dolina, Tanečnica, Zadná Poľana, Zámok, Zbojnická dolina.

2.) V niektorých prípadoch prechádzajú cez lokality zahrnuté do prírodných rezervácií lesné cesty¹, alebo tvoria hranicu týchto lokalít. Zasahovanie do lesného porastu, pôdneho a vegetačného krytu z dôvodu údržby a opravy existujúcich lesných ciest, zakreslených v lesníckych porastových mapách, ktorá zahŕňa opravy konštrukčných vrstiev lesných ciest, pozdĺžnych aj priečných odvodňovacích zariadení (priekopy, odrážky, priepusty), údržbu výkopových a násypových svahov zemného telesa cesty (odstraňovaním krov, drevín, nežiadúcej vegetácie), udržiavanie prejazdného profilu lesných ciest pre odvozné prostriedky na odvoz dreva orezom korún krov a stromov, zasahujúcich do prejazdného profilu cesty, za použitia adekvátnych mechanizmov a techniky sa považuje za činnosť nevyhnutnú pre zabezpečenie funkčnosti lesných ciest. Orez krov a korún stromov sa týka aj stromov, ktoré rastú aj mimo zemného telesa cesty, ale zasahujú do jej prejazdného profilu a bránia tak bezpečnému prejazdu vozidiel. Uvedené činnosti sa budú realizovať po konzultácii a odsúhlasení spôsobu, termínov a rozsahu týchto činností s organizáciou ochrany prírody a na základe výnimky podľa § 29 ods. 4 písm. e) zákona. Predmetné sa dotýka predovšetkým lokalít v prírodných rezerváciách Balov grúň, Berdo, Brdo, Bukovina, Bútľavka, Bystrá dolina, Diel, Drastvica, Drobkov, Fedkov, Chmelinec, Japeň, Klzký vrch, Kolesová, Koryto, Kozie chrby, Krivec, Kučalach, Kútik, Marocká hoľa, Obrštín, Poľana, Sivá skala, Skalná Alpa, Snoža, Suť, Šimonka, Veterlín, Zámok, Zbojnícka dolina.

3.) Z dôvodu potreby jednoznačnosti vymedzenia hraníc jednotlivých lokalít navrhovaných prírodných rezervácií boli hranice vedené po hraniciach jednotiek priestorového rozdelenia lesa (JPRL). V strmých horských terénoch vzniká pre obhospodarovateľa okolitých lesných pozemkov problém najmä v prípadoch, ak je potrebné približovať drevo lanovým systémom hore svahom. V takom prípade pohonný agregát je umiestnený na ceste a lanový systém sa kotví aj o stromy rastúce nad cestou. V prípade, že by nad lesnou cestou bolo územie s piatym stupňom ochrany, v zmysle rokovania so správcom pozemkov, bola zo strany spracovávateľov projektu ochrany akceptovaná požiadavka obhospodarovateľa pozemkov, aby sa umožnilo kotvenie lanových systémov využívaných na približovanie dreva z nižšie položených porastov max. do 25 m od hranice prírodnej rezervácie, za predpokladu minimalizovania zásahov do vegetačného krytu (bezpodmienečné použitie textilných úväzkov). V uvedenom prípade nedôjde k ohrozeniu predmetu ochrany prírodných rezervácií, ak vykonávaním činnosti nebude dochádzať k tvorbe porastových stien na hranici prírodných rezervácií. V tomto prípade je možné povoliť výnimku podľa § 29 ods. 4 písm. f) zákona.

4.) V piatom stupni ochrany podľa § 16 zákona je možné udeliť výnimku zo zákazu podľa § 16 ods. 1 písm. g) „chytiť, usmrtiť alebo loviť živočícha“ za podmienok špecifikovaných v § 29 ods. 4 zákona. Vysoké stavy kopytníkov (hlavne jeleňa lesného, v menšej miere v nižšie položených lokalitách aj nepôvodných druhov daniela škvrnitého a muflóna lesného) sú v mnohých lokalitách limitujúcim faktorom prirodzeného vývoja lesných ekosystémov, ktoré sú predmetom ochrany navrhovaných prírodných rezervácií. Škody spôsobené kopytníkmi na lesných porastoch významným spôsobom znižujú biodiverzitu ekosystémov (znižovanie zastúpenia charakteristických drevín, napr. jedľa biela, tis obyčajný a pod.). Zvýšený výskyt diviaka lesného v lokalitách výskytu kurovitých vtákov (hlucháň hôrny, tetrov hoľniak, jariabok

¹ V zmysle § 2 písm. w) zákona č. 325/2006 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov sa lesnou cestou rozumie účelová komunikácia určená na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, ktorá má vybudované zemné teleso a aspoň jednoduché odvodnenie.

hôrny) zvyšuje predačný tlak na tieto druhy, čo v prípade oslabených a izolovaných populácií môže mať nepriaznivé dôsledky na ich prežívanie. Z uvedených dôvodov individuálny lov kopytníkov (jeleň lesný, daniel škvrnitý, muflón lesný, diviak lesný) zameraný na udržiavanie ich stavov pri zachovaní ekologickej rovnováhy v prírode môže byť považovaný za činnosť potrebnú na zabezpečenie starostlivosti o predmet ochrany a chránené územie. Individuálny lov jeleňa lesného (*Cervus elaphus*), daniela škvrniteho (*Dama dama*), muflóna lesného (*Ovis musimon*) a diviaka lesného (*Sus scrofa*) môže miestne príslušný okresný úrad v sídle kraja povoliť podľa § 29 ods. 4 písm. b) a c) zákona.

5.) V JPRL 372 v LC Poľana (lokalita Bystrý potok), ktorý je uznaný ako zdroj lesného reprodukčného materiálu podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 138/2010 Z. z. o lesnom reprodukčnom materiáli v znení neskorších predpisov (ďalej len „zdroj lesného reprodukčného materiálu“) pre dreviny jedľa biela a smrek obyčajný v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B, je možný zber materiálu bez pílenia a orezu stromov. Zber materiálu bez pílenia a orezu stromov je možný rovnako aj v JPRL 520 A, 521, 522 a 561 (lokalita Drastvica), ktoré sú uznané ako zdroje lesného reprodukčného materiálu pre dreviny jaseň štíhly (JPRL 521) a buk lesný (JPRL 520 A, 522, 561) v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B, ďalej v JPRL 42A (lokalita Snožka) uznané ako zdroj lesného reprodukčného materiálu pre drevinu smrek obyčajný v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B, ďalej v JPRL 1137 I. porastová skupina 1. etáž (lokalita Suť) uznané ako zdroj lesného reprodukčného materiálu pre drevinu buk lesný v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B, ďalej v JPRL 136 a 138A (lokalita Obrštín) uznaných ako zdroje lesného reprodukčného materiálu pre drevinu smrek obyčajný (JPRL 136) a jedľa biela (JPRL 136 a 138A) v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B, ďalej v JPRL 2129 (LC Brusno) a JPRL 537 B (LC Jasenie) v lokalite Ráztocká hoľa uznaných ako zdroje lesného reprodukčného materiálu pre dreviny buk lesný v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B (JPRL 2129) a borovica limbová v kategórii selektovaný zdroj fenotypovej kategórie B (JPRL 537 B). Na tieto prípady sa uplatňuje ustanovenie § 14 ods. 5 druhej vety zákona.

Ochranné pásma prírodných rezervácií sa osobitne nevyhlasujú a neplatia ani ochranné pásma ustanovené v § 17 ods. 7 zákona. Prírodné rezervácie sú vymedzené v prevažnej miere na území veľkoplošných chránených území, kde už v súčasnosti platí vyšší stupeň ochrany, príp. nadväzujú aj na hranice existujúcich prírodných rezervácií. Uplatnenie 100 m ochranného pásma v okolí jednotlivých prírodných rezervácií by vytvorilo nejasnosti v platných stupňoch ochrany, čo je zmätočné aj pre vlastníkov a správcov daných pozemkov. Pri vyhlasovaní tak rozsiahleho územia bol z legislatívnej stránky prijatý jednotný prístup, ktorý neumožňoval pri časti územia aplikovať postup podľa § 17 ods. 9 a pri iných podľa § 17 ods. 7 zákona. Po dohode so spracovateľmi projektu ochrany bol uplatnený postup podľa § 17 ods. 9 zákona. Obhospodarovanie okolitých porastov bude predmetom vzájomnej komunikácie medzi pracovníkmi Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky a obhospodarovateľmi pozemkov a predmetom schvaľovania programov starostlivosti o lesy, aby nedochádzalo k vytváraniu projektových stien na hranici chráneného územia.

K § 4

Účinnosť nariadenia vlády sa vzhľadom na predpokladanú dĺžku legislatívneho procesu a potrebnú legistvakačnú lehotu navrhuje na 1. december 2021.